

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему:

«Принципи і методи післявоєнного відновлення історичного середовища
міста (на прикладі міста Одеса)»,
здобувача ступеня доктора філософії
КУЛКОВА Олександра Петровича,
з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво
за спеціальністю 192 – Будівництво та цивільна інженерія

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена безпрецедентними викликами, з якими зіткнулися історичні міста України під час повномасштабної збройної агресії російської федерації, наслідками якої стали численні пошкодження та руйнування об'єктів культурної спадщини, інженерної інфраструктури та традиційного середовища міст. Архітектурно-містобудівна спадщина міста Одеси також зазнала значних збитків, які мають не лише матеріальний, але й соціокультурний характер. Історичний центр міста Одеса у 2023 році було включено до списку об'єктів всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО як важливої пам'ятки унікального мультиетнічного міського середовища. За таких обставин проблема збереження та післявоєнного відновлення історичного середовища міста Одеса та його забудови, як і збереження універсальної культурної цінності міста як пам'ятки ЮНЕСКО, вимагає розроблення відповідних науково обґрунтованих підходів, що враховують як загрози військових руйнувань, масованих пошкоджень технічного стану історичних об'єктів так і необхідність дотримання принципів сталого розвитку сучасного міста.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалася в Київському національному університеті будівництва і архітектури відповідно до наукового напрямку досліджень у сфері архітектури, містобудування, охорони культурної спадщини та просторового планування.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні актуальних проблем післявоєнного відновлення історичного середовища міста (на прикладі міста Одеса) та його забудови з урахуванням особливостей та специфіки характеру триваючих воєнних дій і руйнувань та статусу міста Одеса як об'єкту всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО. Матеріальні об'єкти міського середовища та способи зовнішнього впливу на них методологічно розглядаються в роботі як системна цілісність, що розкриває можливості застосування запропонованого наукового апарату для збереження історичного надбання міста.

Враховуючи багаторівневість проблеми збереження історичного середовища міста Одеси дослідження має міждисциплінарний характер, що дозволяє під новим кутом зору оцінити актуальні загрози, з якими стикається історична спадщина міста, та запропонувати

комплексні шляхи для мінімізації негативних наслідків. Зокрема, в межах наукового дослідження було:

вперше:

- комплексно досліджено проблеми та наслідки військових дій для історичного середовища міста Одеса як об'єкта всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО;
- розроблено та застосовано метод розрахунку інтегрального Індексу післявоєнного відновлення історичних будівель, як алгоритму для прийняття рішень щодо визначення першочерговості відновлення пам'яток архітектури, які зазнали пошкоджень та руйнувань внаслідок військових дій;
- сформовано модель “обстеження-консервація-відновлення” як дорожню карту заходів із відновлення історичного середовища міста;
- сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо комплексного відновлення історичного середовища міста, у т.ч. м. Одеса як пам'ятки всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО;

удосконалено:

- підходи до здійснення спостережень та моніторингу за станом пам'яток архітектури та містобудування з відзначенням ролі державних та муніципальних структур, громадських організацій;
- підходи до визначення джерел фінансування заходів зі збереження та післявоєнного відновлення історичного середовища міста Одеси;
- аналітичну базу досліджень впливу вибухово-ударної хвилі на історичні будівлі з урахуванням властивостей будівельних матеріалів, що використовувалися під час забудови історичного центру міста Одеса;

подальший розвиток отримали:

- підходи до відновлення історичного середовища міст, які постраждали внаслідок світових та регіональних війн і конфліктів, у тому числі на засадах принципів сталого та автентичного відновлення;
- підходи щодо змісту заходів, спрямованих на відновлення міста Одеса в післявоєнний період, у тому числі заходів, що передбачають оновлення історико-архітектурного опорного та генерального планів міста.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація містить наукові положення і нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне значення для галузі знань 19 – Архітектура та будівництво.

Теоретичне значення дослідження полягає у формуванні комплексного бачення проблематики збереження історичного середовища міста (на прикладі міста Одеса) та методологічного визначення підходів і заходів, спрямованих на розв'язання зазначеної проблеми.

5. Використання результатів роботи.

Отримані результати мають практичне значення для фахівців у галузі містобудування та просторового планування, збереження культурної спадщини, будівництва та реставрації, а також можуть бути використані під час розроблення комплексних програм та стратегій з післявоєнного відновлення історичних міст України, історично-культурне середовище яких зазнало пошкоджень і руйнувань. Результати також можуть бути використані при розробленні проектів реставрації та реконструкції об'єктів

культурної спадщини, обстеженні пошкоджених пам'яток архітектури, визначенні питань про виділення коштів на відновлення пошкоджених об'єктів, у діяльності проєктних і науково-дослідних організацій, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти архітектурно-будівельного профілю.

6. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні ідеї та розробки автора, що дали змогу вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та практичні положення та висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у збереження архітектурної спадщини міст. Основні положення та результати дисертаційної роботи одержані автором особисто, що засвідчується 3 одноосібними публікаціями.

У процесі підготовки дисертаційної роботи Кулікова Олександра Петровича на тему «Принципи і методи післявоєнного відновлення історичного середовища міста (на прикладі міста Одеса)» було забезпечено повне дотримання норм академічної доброчесності, відповідно до вимог Закону України «Про освіту» (ст. 42), «Положення про заходи щодо підтримки академічної доброчесності у Київському національному університеті будівництва і архітектури» (затвердженого Вченою радою КНУБА Протокол № 31 від 21 лютого 2020 р., введеного в дію згідно з наказом ректора № 180 від «21» квітня 2020 р. зі змінами згідно наказу ректора № 54/52-14/90/26 від 03 квітня 2026 р.).

Дисертаційна робота пройшла перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою офіційно визнаного програмного забезпечення з виявлення плагіату StrikePlagiarism. За результатами перевірки встановлено:

- загальний показник унікальності тексту становить 87,62 % (максимальний відсоток співпадіння, виявлений у системі перевірки: 12,38%), що свідчить про самостійний характер виконання наукової роботи;
- посилання на наукові джерела здійснені відповідно до академічних стандартів, а всі використані положення наукової літератури та інших публікацій супроводжені належним бібліографічним описом.

Отже, виконане автором дослідження є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні бачення, ідеї та підходи автора до проблем збереження та післявоєнного відновлення історичного середовища міста Одеса. Усі положення, результати й висновки дисертації обґрунтовані автором самостійно, на основі власних теоретичних узагальнень, критичного аналізу джерел, а також проведеного емпіричного дослідження.

Матеріали, що виносяться на захист, не порушують авторських прав інших осіб і не містять недоброчесних практик наукового запозичення. Результати перевірки підтверджують, що здобувач виконав дисертаційну роботу з дотриманням принципів академічної доброчесності, забезпечивши належний рівень наукової етики, достовірності, оригінальності й правомірного використання інформаційних джерел.

7. Перелік публікацій за темою дисертації.

За результатами досліджень опубліковано 6 наукових праць, у тому числі: 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 1 – у періодичних наукових фахових виданнях інших держав, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science;

2 тези наукових доповідей в збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Статті у міжнародних наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science

1. Oleksandr Kulikov, Tomasz Krotowski. Regeneration problems of the Odesa historical environment in the conditions of post-war reconstruction International journal of conservation science. Vol. 16, Issue 2, 2025. Pp. 1139-1154.

Особистий внесок здобувача: збір та аналіз вихідних даних; виконання натурних спостережень/фотофіксації та графоаналітичних матеріалів; підготовка основної частини текстового матеріалу; участь у формуванні висновків.

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Куліков О.П. Деякі питання збереження об'єктів всесвітньої культурної спадщини у військовий час на прикладі історичного центру Одеси. Містобудування та територіальне планування. 2025. Вип. 89, С.388–403. (фахове видання України категорії «Б»)

2. Куліков О.П. Аналіз історичних витоків міста Одеса та його містобудівної концепції. Просторовий розвиток: К., КНУБА, 2025. Вип. 14. С.133–147. (фахове видання України категорії «Б»)

3. Куліков О.П. Метод оцінки пріоритетності відновлення пошкоджених пам'яток архітектури на прикладі міста Одеса. Містобудування та територіальне планування: К., КНУБА, 2026. Вип. 91. С.431-446. (фахове видання України категорії «Б»)

Публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій

1. Oleksandr KULIKOV. Regeneration problems of the Odessa historical environment in the conditions of post-war reconstruction. Euroinvent International Conference on Innovative Research June 8-9, 2025. P.141

2. Куліков О.П. Інституційні інструменти відновлення пошкоджених війною пам'яток архітектури як частини культурної спадщини України. Міжнародний науково-технічний форум “Архітектура, будівництво, дизайн: виробництво, інформатизація, менеджмент” 24-25 листопада 2025 р. КНУБА.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Кулікова Олександра Петровича «Принципи і методи післявоєнного відновлення історичного середовища міста (на прикладі міста Одеса)», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам чинного законодавства України, зокрема вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА зі спеціальності 192 – Будівництво та цивільна інженерія та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Вдосконалення сервісного обслуговування машин для будівництва доріг із врахування їх експлуатаційних показників», подану Нечипоруком Віктором Григоровичем на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 133 – Галузеве машинобудування, до захисту.

2. Утворити разову спеціалізовану вчену раду для проведення захисту дисертації Нечипорука В.Г. з метою присудження йому ступеня доктора філософії.

Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

– доктора технічних наук, професора Білика Сергія Івановича, завідувача кафедри металевих і дерев'яних конструкцій Київського національного університету будівництва і архітектури.

Рецензентом призначити:

– кандидата технічних наук, доцента Горбатюка Євгена Володимировича, доцента кафедри будівельних машин Київського національного університету будівництва і архітектури.

Опонентами призначити:

– доктора технічних наук, професора Поліщука Леоніда Клавдійовича, завідувача кафедри галузевого машинобудування Вінницького національного технічного університету;

– доктора технічних наук, професора Калініна Євгена Івановича, завідувача кафедри тракторів і автомобілів Національного університету біоресурсів і природокористування України;

– кандидата технічних наук, доцента Пімонова Ігоря Георгійовича, завідувача кафедри експлуатації, випробування, сервісу будівельних і дорожніх машин Харківського національного автомобільно–дорожнього університету.

Рішення прийнято одноголосно (за – 18, проти – немає, утримались – немає).

Головуючий розширеного засідання кафедри,
професор кафедри машин і обладнання
технологічних процесів КНУБА
доктор технічних наук, професор

Олег ДЄДОВ

Секретар розширеного засідання,
професор кафедри машин і обладнання
технологічних процесів КНУБА
кандидат технічних наук, професор

Микола РУЧИНСЬКИЙ

Підписи О. Дедова
та М. Ручинського засвідчую:
проректор з наукової роботи та
інноваційного розвитку

Олександр КОВАЛЬЧУК

